

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren privat 17340 — „St. Olav“s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 1, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Den Hellige Stol. — St. Knud i Odense. — Europeisk politikk. — Ronald Fangen og katolisismen. — Franske katedraler. — Minnekapell for Dronning Astrid ved Vierwaldstattersjøen. — Kordirigent Olafsen 50 år. — Herhjemme.

Den Hellige Stol.

Da Kristus sa til Peter: «Du er klippen og på denne klippe vil jeg bygge min Kirke og Helvetes porter skal ikke få makt over den» — da innvarslet han pavedømmet. Det var et skaperord — et ekko av de ord som i jordens begynnelse satte himlen og solen og stjernevrimlen på plass og delte vann og muld så vår klode blev beboelig. Det var en ny åndelig realitet som kaltes til virke på jorden, som kaltes til å inkarnere evige principers åpenbaring blandt mennesker, til å ta synlig form og formidle Kristi forløserverks frukter til svake og uvitende, tvilende og søkende sjeler. Til verdens slutt vil det derfor iblandt oss være et fast punkt mot all tidens forgjengelighet, en bevissthet mot alt det tilfeldige. En levendegjort og synlig ide bor blandt menneskers barn og utøver sitt velsignelsesrike virke — løfter sitt gyllne prinsip så det lysende og strålende viser vei for dem som vil se og vil fremover.

Hvilken ide?

Hvilket princip?

Åndens primat over materialismen — all åndelig virksomhets eksistens og betydning.

I motsetning til de politiske verdensriker og især i motsetning til det romerske Imperium som den gang regjerte brutalt over hele verden, satte Kristus inn et åndelig rike, som skulde hvile fast på klippegrunn og ut fra dette feste erobre verden med åndens våpen og sette troen på den ene sanne Gud inn imot troen på alle de mange falske guder idet det forkynnte at de ideelle goders verdi var langt større og langt holdbarere enn de materielle fordeler — og som skulde beskytte menneskeheten for hovmot ved alltid å representere noget den måtte anerkjenne i ærbødighet, hvad Kristus ga uttrykk

for da han sa til Peter, den første pave: «jeg bad for dig at din tro ikke skulde svikte, — men du må styrke dine brødre!» Likesom han gav ham det guddommelige oppdrag å vokte hans får — å føre og lede dem.

Og med denne oppgave kom den kristne moral inn i verden — den som ligger på så langt høiere plan enn selv den edleste hedningemoral, fordi den hviler på Gud og har sjelens udødelighet som sin forutsetning. Å forkynne og forfekte denne moral er pavedømmets guddommelige oppgave — og selv om dets menneskelige element i århundredes løp av og til er blitt for sterkt og fremtredende, så er det ikke vanskelig å forestille sig hvordan verden vilde ha sett ut om ikke stadig millioner av mennesker hadde lyttet til røsten fra Peters efterfølger og funnet Kristi egen røst i den.

Ti denne røst innprenter en moral hvorefter det ikke er tilstrekkelig bare å være et såkalt «rettskaffent» menneske. Vår rettskaffenhets skal hvile på Gud, vår skaper, og Kristus, vår frelser, slik at vi skal føle oss solidarisk med hele menneskeheten så at det vi gjør for den minste av våre brødre gjør vi for Kristus selv.

Ti det lærte Peter av sin Herre, og Mester — det lærte han andre i Jerusalem, Antiokia og Rom — og det lærer hans efterfølger på den Hellige Stol oss den dag i dag. Petrus skulde føre menneskene imot livet etter dette. Derfor peker den dag i dag pavens ord og hånd langt utover alle jordiske mål og viser oss det sanne mål, de sanne verdier — de som tåler evighetens lys uten å smuldre bort. De historiske kampe mellom pavedømmet og de verdslige makter finner sin forklaring i den alltid bestående motsetning mellom himmel og helvete, mellom

orienteringen mot det som er over oss og den rent jordiske innstilling — mellom jakten etter «kjødets lyst» og efterstrebelen av de åndelige goder.

Men fordi det er *d e n n e* kamp som foregår kan der aldri sluttet fred mellom paven og «verdens fyrste» — og derfor kan det ikke undre oss at alle underverdens makter reiser sig mot Kirken og vil søke å ødelegge eller forhindre dens makt i vårt sinn. Men vi må hverken forsake eller fortvile av den grunn. Se på de forskjellige faser i den historiske kamp — hvad lever efter disse motstandere? Nero og de andre kristenforfølgere, Arius og de andre kjettere, Hohenstaufferne og de andre politiske motstandere, Napoleon og de andre Kirkens under-

trykkere — alle har de måtte erfare at Guds ord står fast, at Kristi ord til den første pave, til St. Peter, alltid har gyldighet. Og eftersporer vi vår hellige Kirkes makt i sinnene, dens åndelige innflytelse på sine barns innstilling — vil vi høre vidnesbyrd om det samme: aldri får de onde og nedbrytende krefter makt over den sjel, som kneler foran Tabernaklet i våre kirker og har en mor til å be for sig for Frelserens trone, der han sitter ved Guds høire hånd. For de mennesker som *k n æ l e r* er der altid fred å finne, og dermed kraft i handling og tålmodighet i lidelse. Opreist blandt oss står den Hellige Stol — til oss klinger Kristi røst til Peter, levende som for 2000 år.

St. Knud i Odense.

Den 12. juli oplever den danske by Odense, Fyens hovedstad, atter en av de store festdage, de virkelige høitidsdager, som denne by hadde så mange av i middelalderen, hvor folket strømmet til fra hele Danmark, takket være martyrkongens helgenskrin. Den danske kong Knud, som blev drept foran selve høialteret i St. Albanskirken 10. juli 1086, blev kanonisert 1101 og skrinlagt i den av ham selv grunnlagte kirke. Men Odenses ry som et katolsk centrum går lengre tilbake — så tidlig som i 987 var det bispesete idet man vet fra historien at keiser Otto III tildelte byens bispestol store privilegier. St. Albanskirken var av sten og var Odenses hovedkirke til den av reguleringshensyn blev nedrevet efter reformasjonen og helgenskrinet overført til St. Knuds kirke.

Men med katolisismen forsvandt også byens storhetstid. I middelalderen hadde den syv klostre og seks kirker — og hvor man står og går i det moderne Odense dukker minnerne fra den tid op: Munkemølle, Sortebrødretorv, Grålbredretorv, Nonnebakken, Frue kirke osv.

Men som den største og skjønneste erindring om denne tid ligger St. Knudskirken, Danmarks mest utpregede gotiske kirkebygning, opført av biskop Gisico i slutten av det 13. århundre som klosterkirke for St. Knudsbrødrene av Benediktinerordenen. Den er 3-skibet, over 62 m. lang og 25 m. bred — men desverre har dens interiør intet bevart fra den katolske tid. Allikevel rummer den en skatt som for oss katolikker er det helligste minne, det helligste pant på troens makt til å bære gjennom døden og troens kraft til å øse styrke av udødeligheten. Fra midtskipet går der en trapp op til koret, men på høire sideskib fører en trapp ned under koret — og der i kryptens halvmørke står på hver sin katafalk to glasskister med relikvieskrinene som omslutter de jordiske rester av kong Knud den hellige og St. Alban (eller mulig kong Knuds bror Benedikt som

ikke vilde forlate ham, men falt ved hans side d. 10. juli 1086.)

Mange valfarter gikk før i tiden til dette skrin — ikke minst når fienden truede Danmark tydde man til Helgenkongens forbønn. Inntil der blev stille ved hans kiste og kun ganske få engang imellem listet sig inn for å be. Kong Knuds skrin blev nærmest en attraksjon for turister — inntil den senere biskop van Euch leste den første hellige Messe i byen i et gammelt atelier i Nørregade. Man holdt til på dette sted i noen år til man 1870 tok en rett uanselig men vakker gammel bygning på St. Albanitorv i bruk, til St. Albanskirken blev bygget 1908 — ikke langt fra det sted hvor den opprinnelige St. Albans kirke lå.

Men 12. juli blir der atter kirkefest i Odense — ti alle Danmarks katolikker har satt hverandre stevne for å feire 850-årsminnet om helgenkongens død. Det blir en festdag med en deltagelse uten like, men så er det også Danmarks vernehelgen som skal feires.

Ikke mange år efter hans død skrev en klerk i Odense en utførlig beretning derom — og vi skal gjengi det kapittel som beretter selve begivenheten. Kongen er flyktet inn i kirken som opprørerne stevner imot:

«Men eftersom han dog endnu ønskede at retlede eller berolige den altfor ubesindigt fremfusende og fornuftløse Almue, tilbød han at stille Borgensmænd og Sikkerhedsydere for, at han vilde vise sine Undersaatter Retfærdighed i alle Ting, og ligesaa gav han edeligt Tilsagn om, at ingen, som var uskyldig, skulde omkomme ved hans Skyld. Men Hoben, som var blottet for Fornuft og fuld af Overmod og ikke agtede paa Menneskeslægtens Usselhed, begyndte nu end mere at rase med afsindig Hu og søgte paa alle Maader at nedbryde Helgenernes hellige Hus og Herrens Kirke eller i det mindste at skade den ved at sætte Ild paa den. Dog hvorfor

tale mange Ord? De Danskes Fører og Pryd, som ønskede ved Martyrdøden at tilbytte sig et sikkert og blivende Kongedømme, og som ikke agtede denne Verdens forgængelige Ære for mere værd end et fnug, nedlægger de timelige Vaaben, for at han ikke skulde gaa til Dødsriget sammen med dem som om han elskede det forkrænkkelige Legeme højere end Sjælen; han gentog ogsaa Bekendelsen af sine Fejltrin og Forseelser, bar i forøget Maal Angerens værdige Frugter, modtog med ærefrygtsfuld Fromhed Herrens Legemes Sakramente til Fremvækst for sin evige Frelse og betroede med det gode Haabs Naadegave sig og sine i Himlenes Styrers Haand. Og ufortøvet slynger nu Almuens Skarer fra alle Kanter Stene og Kastevaaben ind imod Kongen gennem Vinduerne og andre Aabninger, indtil en af Helligdomsskænderne gennemborede den gudfrygtige Konge med en Lanse; thi med Armene udbredte i Korsets Form blev han ved den hellige Martyr Albanus's Alter gennemboret i Siden af et Spyds Od. Altså led han den 10. Juli paa denne Maade Døden og udgød frømt sit Blod ved Christi Alter og efter vor Herre Jesu Christi Styrelse og med hans Hjælp; Ham tilkommer Ære og Pris i al Evighed, Amen!»

Europeisk politikk.

Nu da sanksjonene er blitt hevet vil utvilsomt England gjøre alvorlige forsøk på å komme til forståelse med Italien og instituere en ensartet middelhavspolitik. Men det er ennå ikke klart hvorvidt Italia atter vil tiltre Stresafrenten: England, Frankrike, Italia — eller om det vil orientere sig mer mot Tyskland for å ha ryggen fri overfor Frankrike som under sin nye venstre regjering kanhende vil styre etter en ny utenrikspolitisk kurs.

Imidlertid var ministerpresident Blums tiltredelsestale så svevende hyad utenrikspolitikken angår at man intet kan slutte sig til fra den — og det blir de forestående begivenheter i Genf som kommer til å belyse stillingen. Den italienske flyvers besøk i Berlin er imidlertid nok så bemerkelsesverdige — og man må etter alle tegn å dømme innstille sig på at Italia foreløpig vil regne med Tyskland i sin europeiske politikk. Man kan også slutte sig til dette av det faktum at Østerrike — etter italiensk opfordring — nu fører et meget forsonlig sprog overfor Berlin. Ennvidere møtes ikke mer den nasjonalsocialistiske propaganda med en slik kraftig reaksjon fra de offisielle østerrikske kretser som før.

Dog bør man ikke trekke altfor forhastede sluttninger av dette.

Konstellasjonen Rom—Berlin er, som den østerrikske presse ganske riktig har bemerket, først og fremst basert på økonomisk samarbeide som oprin-

nelig har sin grunn i at Tyskland ikke var med i sanksjonspolitikken. Når nu denne ikke mer er aktuell vil det vel bli et spørsmål om der ikke er for mange banker i sjøen til at en politisk forståelse Tyskland—Italia vil få noen varighet. En av disse banker er jo det faktum at Tyskland i tilfelle må anerkjenne Østerrikes suverenitet. Men desuten betyr sanksjonenes ophevelse at det engelske marked atter står åpen for Italia, og med dette er der forbunden så store økonomiske interesser at Italia vel skal vokte sig for å knytte sig for fast til Tyskland.

Altså kan man ikke uten videre gå ut fra at den nuværende økonomiske forståelse Tyskland—Italia avgir godt nok grunnlag for politisk samarbeide i fremtiden. Så meget desto mer som det vel er helt utelukket at Italia selv etter utsoningen med Folkeforbundet og England, vil være istann til å befordre de tyske internasjonale koloniseringskrav. Italias naturlige interesser ligger i et samarbeid mellom alle land som er interessert i Middelhavet — og det har ingen fordel av at der skal danne sig en ny kontinental maktgruppe som vil stå i motsetningsforhold til Italias koloniale aspirasjoner.

Skulde man med et ord karakterisere hvad der er hovedformålet med den nuværende italienske utenrikspolitikk måtte det være ro.

Italia trenger nu politisk økonomisk og moralsk ro. Derfor avviser landet alle forsøk på å få det med i en eller annen «front», som selv om den nu ser fredelig ut i løpet av kort tid kan forandre sig til en krigsfront. Men Italia krever ro for hele Europa, først og fremst for sine venner Østerrike og Ungarn. Italia vil derfor garantere Østerrike en organisk selvutvikling og i den hensikt akter landet å delta i forhandlinger med såvel Frankrike og England som den lille entente, så at Donauspørsmålet kan bli endelig løst til alles tilfredshet.

Alt i alt må der fastslåes at det ikke er Italias ønske å opprettholde et splittet og krigslystent Europa men tvertom å gjøre sitt til å få et europeisk samarbeid istand.

Men langt det viktigste for en fredelig europeisk politikks utvikling er dog hvorledes forholdet mellom England og Tyskland vil arte sig. I øieblikket hersker der megen gjensidig animositet i begge land, fordi den engelske selvfølelse er såret over Hitlers fullstendige ignorering av Englands ønske om å få svar på de av mr. Eden fremsatte spørsmål. Denne engelske fornærmethet gav sig utslag overfor hr. von Ribbentrop da han besøkte landet — men allikevel er man i England klar over at det er en nødvendighet for landet å stå i et godt forhold til Tyskland — og derfor er «den tyske fare» atter aktuell etter at det er slutt med konflikten i Italia.

Stanley Baldwins historiske ord om at grensen for Englands sikkerhet ligger ved Rhinen har fått ny aktualitet. Og der er meget i Tysklands hold-

som kan mistenkeliggjøre landet i engelske en fabelaktige oprustning, ringeakten for Loktkken, den militære besettelse av Rhinland og de åpenlyse forsøk på å sprengre Italia ut safronten — man tør ikke påstå alt dette er tillit til den tyske fredsvennlighet. Duff den engelske krigsminister, har også for ca. siden præsisert dette under et opphold i Pa-t engelsk-franske vennskap er ikke en følelsen en bitter nødvendighet i det øieblikk hvor uropa leves etter ideer som er like så gamle ranniet og utelukket alt som heter frihet, visk lydighet blir det høieste utslag av men- y væremåte samtidig med at krig er prisver- li den er en del av menneskenaturen og for- n på slagmarken er den edleste av alle døds- En slik innstilling, sluttet Duff Cooper, ke alene våre grenser men alle våre idealer.

ingen i England overfor Tyskland kan ka- deres slik at de konservative er imot Tysk- rustningenes skyld — arbeiderpartiet og sissjonsliberale på grunn av de nazistiske ide- store og brede folk er mer vennlig innstil- dets stemme veier ikke stort i vektskålen. de ledende er man enu ikke klar over om al gå forhandlingenes fredelige eller oprust- farlige vei — men kanhende blir freden i avhengig av hvad England bestemmer sig oprustningen vil bare fremkalle nye oprust- i alle land — og istedet for de kollektive rantier får vi nye allianser som før eller vil føre til en katastrofe.

ald Fangen og katolisismen.

overskrift «Katolsk Oxfordisme» finner vi kkel av den kjente videnskapsmann pater A. ger S. J. i «Nordisk Ugeblad» nr. 26, som er interesse å lese også her i Norge og som vi tillater oss å gjengi en extenso.

afviser «Oxfordismen». Den er ikke blot en g, der lever paa Reklame og Sensation — et tshedens Spetakel» vilde Søren Kierkegaard an brugte glosen om den unge Grundtvigia- — men Oxfordismen er en Vildfarelse, en Dens Leg med Guds førelse, dens misforstaa- karikerede Skriftemaal og fremfor alt dens ielle Likegyldighed eller Ringeagt over for rne tvinger os til at sige Nej til denne Bevæ- — til Trods for dens tilsyneladende gode Fruk- viser kun, at den er Medicin for Protestantis- men ikke derfor Sundhedsdrik for Katholiker. meget mærkeligere er det, at en af de nyeste bøger, Ronald Fangens «Det nye Liv», paa

mange Steder taler helt eller næsten helt katholsk. Udtalelserne, der næppe gør Bogen mere oxfordsk, er dels Kritik af protestantiske Synsmaader, dels Tangeange, der udgiver sig for at være oxfordske, men i Virkeligheden er katholske.

Katholicismen lægger Vægt paa Gerningen, Men- neskets Medvirken med Naaden; Protestantismen lærer, at Mennesket kun forholder sig modtagende til Frelsen, som udelukkende er Guds gerning. R. F. tager Afstand fra den protestantiske Passivitet og kræver Helliggørelse, «Det at vi uden ham intet kan gøre, betyder ikke, at den Kristne skal være passiv. Det virkelige Kristenliv begynder, naar Aanden driver til at leve det. Det er Handling» (S. 18). Ved Handling tænkes ikke blot paa det oxford- ske Vidnesbyrd: «Er Vidnesbyrdet alt, vi har at gøre? Nej! Rigtignok møder man dem, der siger, at vi kun er modtagende, frelst een Gang for alle, og de gode Gerninger betyder intet for Gud. «Det», siger R. F., «er farlig Tale, farlig, fordi den fornægter det kristne Liv, Væksten, Helliggørelsen» (S. 21). Det er noget henimod Blasfemi at tale om Guds Naade, om det fuldbragte Frelsesværk, som om det var en Sovepude» (S. 55).

R. F. paapeger endnu andre Grunde til Prote- stantismens Passivitet. Dens eskatologiske Indstil- ling med Christi nære Komme i Vente medfører, at man «hengiver sig til en Slags passiv Forventnings- tilstand» (S. 65). Andre Protestanter er «optaget af at tænke på den Naadetid, som venter dem ef- ter Døden, og som de een Gang for alle har faaet Adgang til ved Troen. Ogsaa her resulterer det i passiv, uforpligtet Kristendom. Det kan blive noget af en kristen Last» (69).

Medens altsaa Protestantismen gør Mennesket uvirksomt, bestaar det kristne Liv efter R. F. i Stræ- ben efter Fuldkommenheden — eller for at tale ef- ter for at tale oxfordsk, i Virkeliggjørelsen af Ab- soluterne — hvilket Pastor Messerschmidt med Ret- te kaldte et «Slag i Ansigtet paa Luther».

Side 87 afviser R. F. den protestantiske Opfat- telse af «Følelsen som ægte og eneste Pant paa, at vi har faaet Del i det kristne Liv.» Han kalder det- te Krav til Kristendommen for «from Egoisme og østerlandsk Mystik.»

En Prøvesten paa katholsk Tankegang er Spørgs- maalet: Petrus. Der vover R. F. sig langt ud! Han har et helt Kapitel om Simon Peter. Petrus «er den første blandt Disciplene» (S.79.) deres Ord- fører ved alle mulige Lejligheder; Mesteren holder paa ham i tykt og tyndt og udnævner ham til sin Kirkes Grundvold, kalder ham en Klippe.» «Her staar vi over for hemmelighetsfulde Ting; for var der noget, Petrus efter alt menneskeligt Skøn ikke var, saa var det netop en Klippe. Men Jesus kaldte denne vankelmødige: Klippe, og om det ikke var sandt, saa blev det sandt, for Mesteren gjorde det til Sandhed». «Saaledes som Peter ophøjede Chris- tus ikke nogen anden af sine Disciple». — «Saa kom- mer det Døgn i Petri Liv, som vi helst springer over: Passionsdøgnnet.» «Men i det Døgn, da Frelseren

døde for Verdens Skyld, døde ogsaa Peter fra sig selv. Og som Frelseren opstod, blev ogsaa Peter født paa ny. Det var en ny Peter, som mødte den opstandne Christus. Den vankelmødige var blevet til Klippe. Nu kunde Christus bygge paa ham.» «Der findes i denne Verden entet større, mere gripende end de tre Vers i Johannes evangeliets sidste Kapitel, hvor Christus giver Peter den store Missions- og Sjælesørgeropgave.» «Peter havde faaet den dybe Kærlighed til Frelseren; Christus selv havde skabt den i ham. Og dermed blev det gaadefulde Paradoks bogstavelig sandt: Simon Peter blev Klippen. Nu kunde han staa frem paa Pintsedagen og grundlægge Christi Menighed paa Jorden, vogte hans Lam og hans Faar.»

Det perspektiv, denne Skildring aabner, peger ikke mod Oxford, men mod Rom!

Jeg sanker endnu et Par katholske Aks fra Bogens Sider. S. 118: «Jeg har den største Respekt for store Theologer, Jeg tror, at den riktige Theologi er en hellig Forskning, og er inderlig taknemmelig, hver Gang jeg gennem det, jeg læser, faar større Kundskab og dybere Forstaaelse af Kristendommen. Vækst i kristen Erkendelse er uadskillelig fra Vækst i kristent Liv.»

S. 120: «Den sande Kristendom er den, der har befriet sig for Individualismens Kvælertag og skaber et levende Fællesskab i kristen Frihed og Kærlighed.»

S. 123: «Sektvæsenet, Isolationstrangen, sidder dybt i de fleste Kristne. At miste Blikket for det universale i Christi Budskab er en Synd. Det er sikkert, at de, som i Dag fornægter Kristendommens universale Adresse, ikke har Sans for det, som hører Guds Rige til.»

S. 125 bringer en klar Bekendelse af Christi Guddom: «Guds Søn og Menneskesøn i en og samme Person — det er Christi Hemmelighed.»

Endnu et Træk kunde paapekes — om ikke som katholsk, saa dog som visende bort fra Protestantismen. Det er den Vægt, som R. F., og i øvrigt Oxford i det hele taget, lægger paa «Vidnesbyrdet». Hvad man end kan mene om disse forvandlede Menneskers Bekendelser, en Ting er givet, at Vidnesbyrdet indtager den Plads, der ellers i Protestantismen tilkommer Prædikenen. Et Brud paa Principet om Prædikenens Førsteplads! Ensbetydende med Prædikenens Afskaffelse! —

Der findes i R. F.s Bog endog et Kapitel om eller rettere med veritabel Helgendyrkelse — desværre ikke den katholske, men en Kanonisation i levende Live af Frank Buchman. Men dette uheldige Afsnit skal ikke gøre Skaar i Glæden over Bogens mange katholskfarvede Udtalelser, der ikke er mindre paafaldende ved, at Ordet «katholsk» ikke nævnes i Bogen saa meget som en eneste Gang.

A. Menzinger S. J.

Franske katedraler.

Denne utmerkede artikkel stod for en tid tilbake i «Aftenposten».

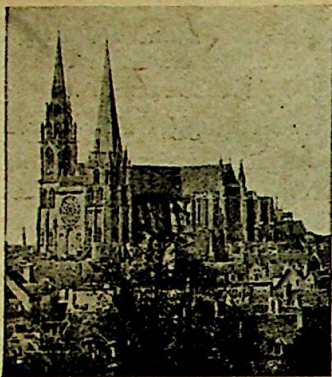
Av billedhugger Nic Schiøll.

Der er flere måter å reise på og mange måter å se ting på. Nogen reiser nærmest for å kontrollere Baedeker, andre velger å la monumentene komme gjennom øiet og inn i hodet uten mellommann. Jeg satt en dag i et museum og beundret et hode i marmor. Et tølge kom inn, opdaget det vakre arbeide og blev begeistret. De hadde funnet noget de sikkert kom til å huske og ha glede av. Like etter kom nogen andre utlendinger med en opplått Baedeker. De så på alt som var i salen, og alt stemte med Baedeker. Det vakre hode stemte også og alt var i den skjønneste orden, men jeg blev sittende tilbake med den bestemte mistanke at de ikke hadde hatt noget igjen for visitten. Det hele artet sig som et forsøk på å skaffe et reise-alibi for underholdning i et fjernt hjemland. —

Enkelte mennesker tør likesom ikke tilstå at de liker en ting fremfor en annen av frykt for å gjøre en Baedekerfeil. Da er det morsommere med folk som uttaler sin begeistring selv om det er for ting jeg ikke hadde tenkt å bli begeistret for. Det lyser alltid av en beundrende sjel, men jeg synes det er helt mørkt omkring den allvitende kunstforstandige.

Jeg skal her fortelle om Reims, Amiens og Chartres. Det slo mig øieblikkelig i Reims at skulpturen, det vil si alle bibelbilledene eller bedre alle billedene fra livet, for det var nettop slik det føltes. For middealderens folk, at statuene og alt det som skulde fortelles på kirken hadde en så folkelig og liketil karakter. Jeg måtte øieblikkelig tenke på Olympia-skulpturen som en parallell. Begge steder er det fortellingen som er det avgjørende og ikke på nogen måte det artistiske i flaten og overflaten som vi er så optatt av idag. Hvis vi tenker på de høist intetsigende akter av nakne modeller som de fleste museer og parker er belemret med i våre dager og sammenligner med det som er skapt i en hvilken som helst katedral fra gotikkens tid, så må det da stå klart for oss hvilken tid er den største. Ennu klarere blir det hvis vi også er på det rene med at vår katedralbeundring må undvære det viktigste: troen. Vi beundrer uten den, som vi beundrer den greske kunst uten den greske tro.

Middelalderen. Og middelalderens folk. Hvem har nu funnet på den helt hemmende betegnelse for den største skapertid Vest-Europas folk har opplevd? Og hvem har fastsatt begynnelsen av den såkalte nyere tid til krydderienes ankomst til Europa? Man sier det var opdagelsen av Amerika som skulde danne skillet mellom middelalder og ny tid. Ingen har opdaget Amerika såvidt jeg vet. Leiv Erikson kom ut av kurs, hans opdagelse var en feiltagelse. Columbus skulde til India. Så lå

Katedralen i Chartres.

Amerika i veien, og det visste han ikke. Ordet middelalder skulde utryddes. Der burde komme et mer betegnende ord på den tiden omkring det 13. århundre som skapte de mest sjelfulle monumenter vi kan peke på.

Middelalderens folk eide en enhet i idé som nyere tid kunde misunne dem. Teknikk, videnskap og kunst, herunder arkitektur, skulptur og maleri, filosofi og religion var dengang samlet i et eneste tiltak: katedralen. Der og der alene var alt liv samlet, det profane og det religiøse, det nasjonale og det stedlige, det moralske og det umoralske, der var godt og ondt hugget i sten, malt på glass og uttrykt i ord. Katedralene er ikke på nogen måte like, de er ikke skapt over et godtatt felles snitt, men er hver for sig sterkt personlige og originale fra den ytterste strebebue til det minste bladornament. Derfor finner vi skulpterte draperier ved inngangene til kroningskatedralen i Reims slik at denne den sterkeste nasjonalpregede kirke i Frankrike alltid stod festklædd. Her finnes også statuer av franske konger, den hellige Ludvig og Philippe-Anguste, her finnes druen og dens blad som tegn på at vi ikke er hvor som helst i Frankrike, men i Reims, champagnedistriktet. I sydportalen, blandt andre relief-fremstillinger i lite format, sitter en mann halvt hensunken i drømmerier i sin vingård. Gud har vært god og har latt Reims bli et fruktbart sted.

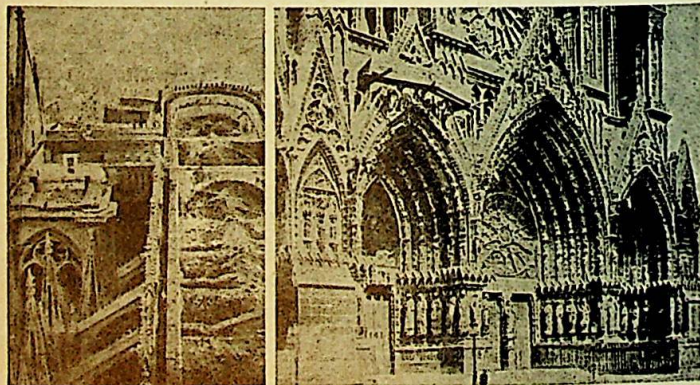
En eiendommelighet ved katedralene er den mesterlige fortolkning av tiden. Jeg tenker da ikke bare på relieffremstillingene hvor vi kan følge en helgen fra hans kallelse gjennom alle lidelser til martyrdøden, men like meget på tiden absolutt sett, fra skapelsen til dommens dag. Derfor begynner statuene i sydportalen i Reims med Abraham som ofrer Isak. Det er Gud som ofrer sin sønn. Så kommer Moses med kobberslangen, gullkalven og loven. Ved siden av ham Esaias, profet og spådomsman. Derefter Johannes døperen og tilslutt Simon med Jesusbarnet. Blandt disse statuer er altså både den første og den siste fremstillet med den enbårne sønn, og mellom dem ligger da hele den gammeltestamentlige tid. Således uttrykte gotikerne tiden som er den dimensjon som vanskeligst lar sig behandle i billedkunsten.

Katedralene forteller også om en annen tid og

det er den eksakte historiske tid de blev bygget i. Grunnstenen til den nuværende Reims-katedral blev lagt i 1212. Året i forveien var den gamle kirken blitt ødelagt av brann. 20 år tidligere var det samme hendt med katedralen i Chartres. Men nettop disse årene var rike på tro og begeistring. Begge steder blev der øieblikkelig satt igang arbeide med et enu gildere gudshus enn det de før hadde hatt. Noget av den gamle kirke blev som regel benyttet også i den nye, og derfor støter vi ofte på stener som har tilhørt den gamle kirke. Der har vanligvis vært bygget i flere århundrer, og i denne tiden har stilen skiftet fra romansk til gotisk, fra rundbue til spissbue. Dette finnes det bevis for også i Nidarosdomen. Men det som slår oss sterkest er utviklingen i arkitekturen fra koret, om man alltid begynte med først, og til fronten som var det siste krafttak mot vest. Og i Reims i særdeleshet fordi de 3 dype portalene med sine mangfoldige skulpturer er den ypperste representant for høigotikken og det stolteste og best dybdedelte monument middelalderen har reist. Jeg var så overveldet av frontens kolossale kraft og rikdom at det gikk en time før jeg oppdaget det sørgelige faktum at store deler er blitt ødelagt under krigen.

Jeg stod på gaten og tenkte mig Reims som en kroningskirke med alle porter åpne og med et stort følge av adel og geistlighet på vandring inn i katedralen og ut av den igjen. Jeg tenkte mig kirken fylt av folk, jeg hørte messen, kjente lukten fra røkelseskarrene, så farvene, gullet og sølvet hos prelater og hoffolk, og jeg følte alvoret og storheten i det hele fra hvelvet til teppene på gulvet fra alteret og ut gjennom portalene til krigsfolket og bøndene som ventet utenfor. Jeg tenkte mig Reims-katedralen i all sin kunstneriske storhet og i dens største historiske øieblikk. Da tutet en bil og så våknet jeg til lukten fra exhaustrørene i 1935 og fortryllesen var brutt.

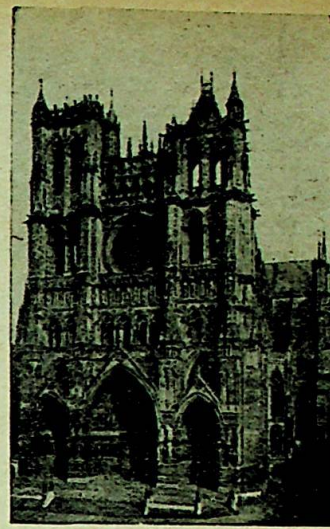
Reims strålende rike og vertikale fasade er nok det ypperste i arkitektur som i skulptur. I arkitektur fordi den horisontale deling av høiden ikke forstyrrer den vertikale streben opad som er gotikkens vesen. I skulptur fordi de 35 portalskulpturer er de mest monumentale og de mest typiske høigotiske. Med høigotisk menes da frigjørelsen

Katedralen i Reims.

fra søilen og den stramme og slanke figur hen til hel statuarisk frihet i dybden. Figuren i kongeportalen i Chartres har ikke dybde og de i Amiens ikke monumentalitet. Amiens fasade stanses også i sitt løp opad av 2 horisontale rekker hvorav den ene med figurer. I Notre Dame de Paris legger vi merke til det samme: at fasaden er noget tung og tett. Den mangler selvsagt ikke majestetisk holdning. Det jeg vil ha sagt er bare at av samtlige katedralfasader er ingen samtidig så gotisk og monumental som den i Reims.

Og dog har Amiens, også en av Frankrikes 5 store katedraler, en fascinerende front. Man ser det ikke med en gang, for vestfronten ligger mot en lukket plass og må således undvære det perspektiv som gatene fra nord og vest gir katedralen i Reims. Men man fastholdes uvilkårlig foran denne strålende fasade med det høitliggende rosevindue. En snar- tur inn i kirken for å se om det er sant at rosen kan ligge så høit: og der stråler den under hvelvet inne i det høieste og luftigste kirkeskip som nogengang er skapt. — Men tilbake til fasaden, til vestfronten. Den har en billedfortelling som er klarere enn den i Reims. Dette gjelder også portalstatuene, selv om de ikke representerer en så stor kunst. Mest gjelder det de mindre arbeider, relieffene. Her er fortellingen den tydeligst mulige, ikke bare bibelhistorisk sett, men like meget videnskapelig og menneskelig. I midtportalen står Kristus, læreren. Folk kalte ham den skjønne Gud og der er i virkeligheten noget ophøiet og evig over hans holdning. Han er omgitt av apostlene som alle har tydelige symboler og er lett kjennelige. Under statuene løper et bånd med en rekke små relieffer som forteller om dyder og laster. Styrke og feighet er satt mot hverandre, likeledes tålmod og vrede, mildhet og ondskapsfullhet og mange andre, slik at folket fikk tydelig beskjed om hvad som var av det gode og hvad som var av det onde. Men ennå klarere enn i våre dager så vel middelalderen den kunnskapens bok som var slått op i Amiens. Figurene var dengang polykromert. I sydportalen står jomfruen med barnet og hun bærer fremdeles navnet den gyldne jomfru selv om gullet og fargene nu er forsvunnet. Ingen nulevende kan helt ut forestille sig den prakt som fargene gav katedralen. Polykromeringen forbinder jeg gjerne med Amienskatedralen. Ikke fordi det nu finnes mer igjen av farver der enn annetsteds, men fordi viljen til å skape et tydelig bibelspråk var sterkest i Amiens. Der er alt uttalt. Fra Kristus som underviser til samsetningen av apostlene, Jacobus major f. eks., som underholder sig med Johannes og hvorfor? Fordi de var brødre. Fra zodiakken og fremstillingen av årstidenes forskjellige arbeider til profetene som står fremst foran portalenes strebepilarer. Emile Mâle, som har studert katedralene mer enn nogen annen, sier om Amiens at den er en messiaskatedral. Alt peker hen på Frelserens komme. Og slik blir den stående også for mig: som den mest eksakte skrevne stenbibel i kristenheten.

Katedralen i Amiens.

Det er nytteløst å skrive om alt en katedral inneholder. Derfor slår jeg kloen i det som skiller den ene katedral fra den annen. Reimserkatedralen er selvfølgelig ikke bare en kroningskirke. Men den er sammenlignet med de andre, mer nasjonal. Kongestatuene i Reims representerer fransk konger og ikke som andre steder konger av Juda som venter på tidens fylde. Amiens er profetiets katedral, Bourges martyrenes, mens Paris' selvfølgelig er optatt av kvinnen og er madonnas katedral. Chartres som vi nu kommer til er kanskje den mest universelle av samtlige. Hver katedral har altså, foruten sine adopterte helgener og stedlige martyrer også sine spesielle opfatning av det katolske univers. Det er denne uttalte opfatning som utgjør en katedral eiendommelighet og det er også denne eiendommelighet som gjør at det er aldeles umulig å flytte et bygningsledd eller en skulptur fra den ene kirken til den annen.

Kongeportalen i Chartres er elsket og beundret av alle og mange kunstnere foretar pilegrimsreiser til den. Portalen er et mesterverk fra det 12. århundre og er altså noget tidligere enn de i Reims og Amiens. Den er romansk og er følgelig mer sluttet i formen enn de andre som har større dybde i relieffet og en friere behandling av figurene. — Kongeportalen er den eldste av portalene i Chartres mens tverskibsportalene som vel er alle tiders skjønneste, er bygget noget senere, i begynnelsen av det 13. århundre, og inneholder en fortsettelse og en fullendelse av den kristelige stenbibel som blev påbegynt i kongeportalen. Her tok den bibelske fortelling sin begynnelse og blev for første gang klarlagt. Derfor eier den en logikk og renhet i konsepsjonen som de senere byggede katedraler savner. . .

Det lar sig ikke nekte at Chartresfronten, som forresten ikke er nogen front i egentlig forstand, til å begynne med ikke imponerer. Det er på en måte galt å se praktutfoldelsen i Reims først. Det blir da den samme virkning som om man i musikken

— hvis jeg tør våge mig med en parallell — først hørte Wagner og så Bach, først brusset av den store storhet og dernæst brusset av den stille storhet. Det er fordi Chartres er så ren, at den beseierer oss. Ingen kunstnerisk seier kan være større enn den som er vunnet på denne måte, og seiren er absolutt her i Chartres. Men det som først slo mig da jeg stod foran dens occidentale fasade var dens nakenhet. Den var ikke impresjonistisk. Ikke bevegelig. Den kunde ikke undvære sitt praktstykke: Kongeportalen. Dette første inntrykk blev nok ikke det avgjørende. Nordre og søndre tverrskipsportal, hvorav den siste med sine høie søiler ser ut som et orgel som Johan Sebastian Bach alene var verdig til å nærme sig, er fylt med skulpturer som bygger sig glimrende inn i den sterke og lette arkitektur og blir en opplevelse fordi det er aldeles utenkelig at noget så avklart kunde bli skapt i våre dager. Det er umulig å glemme arkitekturen, den er myndig og sterk, uten å være tung. Det er umulig å glemme skulpturen, statuen av den hellige Théodore og alle de andre billedhuggerverker som synes å leve et indre liv. Men aller mest utenkelig er det at en eneste besøkende i Chartres nogensinne kan glemme glassmaleriene, de vakreste i denne verden. De stråler i en prakt som kan kalles himmelsk.

Der er visstnok 10,000 figurer i Chartres. 10,000 figurer, logisk innordnet allesammen i glassmalerienes fremstillinger eller skulpturens store fortelling. Intet er overflødig. Her er ikke plass for uorden og gjentakelser. Her er en ordnet klarlegelse av en verdensopfatning som ikke lot sig fortelle med mindre enn 10,000 figurer.

Frankrike er gotikkens hjemland like sikkert som Italia er renessansens. De 5 største katedraler er i Reims, Amiens, Chartres, Bourges og Paris. Her har jeg bare fortalt om de 3 førstnevnte fordi de tilsammen er tilstrekkelig til å få frem det vesentligste ved gotikkens kunstutfoldelse: syntesen. Liv, religion og kunst samlet i en eneste idé fra portalene nede ved jorden til liljen og korset på tårnene høit mot himmelen. Disse 3 katedraler er også tilstrekkelig til å vise at hver katedral har sin egenart som er sprunget frem av landskapets eienommelighet og folkets psyke. Derfor er Reims i stort som i smått praktfull og storslått, kongelig og folkelig, Amiens intelligent og belærende, ærgjerrig og høi, profetisk og moralsk, Chartres ren og klar, logisk og inderlig, vidtskuende og universell.

Nic. Schiøll.

Minnekapell for Dronning Astrid ved Vierwaldstädtersjøen.

Ved Vierwaldstädtersjøen, bare noen meter fra ulykkesstedet hvor Dronning Astrid av Belgien for 10 måneder siden fandt døden er der reist et kapell til hendes minne som sistleden søndag blev høitidelig innviet av en belgisk prest. Kapellet ligger på

et fjellfremspring med utsyn over sjøen. Tomten er av Schweiz skjenket til den Belgiske stat, alle byggematerialer til kapellet er kommet fra Belgien og er blitt innført tollfritt i Schweiz. Av de ni vinduers glassmalerier fremstiller det ene den avdøde Dronning. Over alteret hever sig 3 gyldne kroner, hvorav en er en efterlignelse av den Belgiske kongekrone, den annen fremstiller den krone som Dronningen bar som svensk prinsesse og den tredje er en tornekrone.

Til innvielsen ankom der flere ekstratog fra Belgien, regimenter med faner og musikk m. v. Mange menn og kvinner møtte frem i nasjonaldrakter. Veteraner og krigsenker nedla kranser av laurbær og roser på alteret. Messen overvares av et stort antall kirkelige korporasjoner og diplomatiske utsendinger fra Schweiz og andre land. Kun en liten del av mengden som var tilstede kunde få plass i kapellet, øvrige hadde tatt plass utenfor i det frie. På sjøen, i nærheten av stedet var det fullt av båter hvorfra de ombordværende fulgte med i høitideligheten. Først blev kapellet og alteret innviet, dernæst kirkeklokken som var smykket med hvitt og myrter og den har følgende påkrift:

«Astridam Plango Belgarum Reginam Quac Hic Perlit A. D. 1935, 29 Aetate». (Jeg begreder Astrid, Belgiernes Dronning, som døde her det Herrens år 1935 i en alder av 29 år.)

Efter «Berliner Tageblatt», for den 2. juli 1936.
G. Th. Hvalsengen.

Kordirigent Olafsen 50 år.

St. Olavs kirkes mangeårige kordirigent skredermester Olaf B. Olafsen fylte ondag 8. juli 50 år.

Hr. Olafsen tar med stor iver del i menighetens liv og arbeid. Han har i flere år vært formann i St. Josefsforeningen, men sin største innsats har Olafsen ydet som dirigent for St. Olavs menighets kirkekor. Men sin store musikalske innsikt og sikkerhet har han på dette område utført et stort arbeid, som han til glede både for koret og menigheten står midt op i. Når koret arbeider med så stor lyst og intensitet, skyldes det i første rekke den høit skattede og utrettelige dirigent.

«St. Olav» sender hr. Olafsen — riktignok post festum — sine hjerteligste lykkønskninger.

Herhjemme.

«St. Olav»s ekspedisjon og «St. Olav»s Forlag er lukket fra 10 juli — 10. august.

Fredrikstad. St. Birgittaforeningen i Fr.stad var Lørdag d. 27. juni invitert av konsul Berrum og frue til deres landsted ved Hankø, hvor man på det hjerteligste blev ønsket velkommen av vertsskapet. I konsul Andersens og konsul Berrums motorbåter fikk man en vidunderlig tur rundt Hankø, hvorefter middagen smakte herlig. Efter å ha hatt en deilig dag utbragte vi ved avreisen et 2 x 3 hurra for det gjestfri vertsskap. Deltager.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akциденstrykkeri, Oslo.